אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים לימא רבה דאמר כבית שמאי אמר לך רבה ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בחסר ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שליחות יד צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דמריה חסר אלא הא דאמר רבא [א]שליחות יד אינה צריכה חסרון לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא במאי עסקינן [ב]כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי ב"ש סברי [ג]שואל שלא מדעת גזלן הוי וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שואל שלא מדעת שואל הוי וכי חסר ברשותא דמרה חסר אלא הא [ד]דאמר רבא [א]שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא בשבח של גזילה קמיפלגי ב"ש סברי [ב]שבח גזילה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזילה דגזלן הוי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [ה]הגוזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ ר' יהודה אומר [ג]גזילה חוזרת בעיניה דיקא נמי דקתני ב"ש אומרים ילקה בחסר וביתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ש"מ: ר"ע אומר כשעת התביעה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא ומודה ר"ע במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא [1]לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו וכיון דאיכא עדים מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה א"ל ר' אושעיא לרב יהודה ר' אתה אומר כן הכי א"ר אסי אמר ר' יוחנן חלוק היה ר"ע אפי' במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה א"ל ר' זירא לר' אבא בר פפא כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור ועול לגביה דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה אי שמיעא ליה לר' יוחנן הלכה כר"ע או אין הלכה כר"ע א"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כרבי עקיבא לעולם מאי לעולם אמר רב אשי שלא תאמר הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא ואי נמי דאהדרה לדוכתה ואיתברא לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר [ו]לא בעינן דעת בעלים קא משמע לן דבעינן דעת בעלים ורבא אמר הלכה כבית הלל:

מתני' החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים [ד]אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר [2]אם לא שלח ידו במלאכת רעהו [ה]הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית [ו]הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

גמ'

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים. כשעת הגזילה וביתר פליגי דקאמרי ב"ש אם הוקרה ילקה לשלם כשעת הוצאה מן העולם ובית הלל אמרי כשעת הוצאה מבית הבעלים: **כי פליגי בחסר.** וקאמרי ב"ה כשעת הוצאה מן העולם. ודקא קשיא לך כל הגזלנין משלמים כשעת הגזילה אי בגזילה ממש דגזלה מעיקרא ה"נ אבל הכא דבהיתרא אתא לידיה ומשום שליחות יד קמחייבת ליה בהא פליגי: **ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון.** ומששלח בה יד אע"פ שלא חסרה הויא גזילה וקמה ברשותיה וכשהוזלה ברשותו הוזלה ואם היתה בעין אומר לו הרי שלך לפניך עכשיו שהוציאה משלם כשעת שליחות יד: **אלא הא דאמר רבא.** לעיל בשמעתין (דף מא:): **שליחות יד אינה צריכה חסרון.** דקאמר שלא תאמר שליחות יד כו': **הא דאמר רבא.** בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.): **שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוא.** גבי שולח את בנו אצל חנוני דפליגי רבנן ור' יהודה ואוקי רבא פלוגתייהו בשואל שלא מדעת ואמר דלרבנן גזלן הוי ומדאוקי רבא לרבנן בהכי סבירא ליה לדידיה גזלן הוי ואהדר לאוקמי מילתיה כרבנן דהלכתא כרבים: **לימא כב"ש.** אמרה: **אלא הכא בשבח גזילה פליגי.** והאי חסר ויתר דמתני' לאו ביוקרא וזולא אלא במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמאי שהותירה כגון אם נתעברה אצלו דב"ש סברי הכל ישלם כר"מ דברייתא וב"ה כרבי יהודה כשעת הוצאה מבית הבעלים: **דיקא נמי.** דבגיזות וולדות פליגי דקתני לשון חסר ויתר ולא קתני לשון זול ויוקר: **ומודה ר"ע במקום שיש עדים.** כמה היתה שוה ביום שגזלה וראו שגזלה הימנו דמשלם כשעת הגזילה: **מאי טעמא דרבי עקיבא.** דאמר כשעת התביעה: **דאמר קרא ביום אשמתו.** בדמים של אותו יום שהוא מתחייב לו והיכא דתבעו והודה דעל פיו הוא מתחייב העמדתו בדין והודאתו הוא יום אשמתו אבל אם יש עדים מעשה שראוהו שגזלה הוא אשם לו: **להתם.** לארץ ישראל: **אקיף.** הרבה את הדרך וסבב דרך ארוכה על דבר זה ללכת דרך מעלת של הר צור מקום שר' יעקב שם ובעי מיניה מה שמע מר' יוחנן רבו על כך. כל מהלך דרך ארוכה במקום שיש קצרה מקיף הוא: **אי נמי דאהדרה לדוכתה.** להכי אשמועינן לעולם לומר שאם החזירה למקומה לאחר ששלח בה יד ונשברה באונס אף בזו הלכה כר"ע דאמר לעיל ז) גבי גנב טלה מן העדר צריך דעת בעלים: **ורבא אמר הלכה כב"ה.** כשעת גזילה ואנן כרבא עבדינן דהוה ליה בתראה: **מתני' החושב לשלוח יד.** (א) אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעצמי: **חייב.** באונסיה מהיום והלאה אם נאנס חייב באחריות: **הטה את החבית.** מלאה באנפי נפשה היא: **ונשברה.** לאחר זמן: **אינו משלם אלא רביעית.** דשליחות יד אינו מתחייב באונסין עד שימשוך או יגביה דהוי קנייה: **הגביהה ונטל.** דהוי קנייה בהגבהתה וחסרון מנטילת רביעית חייב באונסיה:

גמ'

לימא רבה דאמר כב"ש. וא"ת לוקי פלוגתייהו באתבר ממילא ורבה כב"ה וי"ל דא"כ לא הוו פליגי בית שמאי: **בית** שמאי סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון. וא"ת א"כ תרי בבי הך דהכא וסיפא דהחושב לשלוח יד למה לי וי"ל דסיפא אשמועי' דלב"ש אפילו דבור בלא משיכה חייב והך דהכא אשמועינן דלב"ה צריכה חסרון: **אלא** הא דאמר רבא שואל שלא מדעת גזלן הוי. אומר ר"ת דגרסינן בכל הני רבא דהך דשואל ע"כ רבא הוי דקאמר בתר רבה ורב יוסף בהמוכר הספינה (ב"ב דף פח.) ומדהאי רבא כולהו נמי רבא דאי לאו הכי לא פריך מידי דמצי לאוקומה פלוגתיה כחד מהנך פלוגתי' דלעיל: **משלם** אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ רבי יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניה. וא"ת הא דתנן בפרק הגוזל קמא (ב"ק דף ק:) הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור אם השבח יתר על הוצאה נותן לו היציאה ואם הוצאה יתירה על השבח נותן לו השבח דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין נותן לו אלא דמי צמרו בלבד אלמא סברתם הפוכות ותירץ ר"ת דהכא גבי גזילה סבר ר"מ שינוי אינו קונה משום דקנסא קניס במזיד אבל בלצבוע לו אדום דשוגג לא קניס והכי איתא בהגוזל ור' יהודה דסבר הכא דשינוי קונה היינו משום דמתכוין לקנות בשינוי אבל צבעו שחור אין מתכוין לקנותו בכך: **ר"ע** אומר כשעת התביעה. תימה מאי קסבר אי קסבר שינוי קונה למה ישלם השבח כשעת התביעה הלא בשעת גזיזה קנאה ואם הגדילה רחל או הגזיזה ונתייקרה לא ישלם אלא כמו ששוה רחל בשעת גזיזה ואי קסבר שינוי אינו קונה א"כ כשגוזזה אחר התביעה נמי יהא הכל לנגזל דמאי קנה ועוד דקאמר ומודה ר"ע במקום שיש עדים בשעת שליחות יד שישלם כאותה שעה במאי קנה והלא אכתי אפילו שינוי ליכא וגם כי יגזזנה שינוי לא יקנה ועוד למאן מודה הלא בין לב"ש בין לב"ה לא קנאה בשעת שליחות יד עד שעת שינוי ועוד דשמואל ור' יוחנן פסקו כר"ע בשמעתין ובהגוזל קמא (ב"ק דף צד:) אית להו דשינוי קונה לכך נראה לב"ש דאמרי ילקה בחסר ויתר מיירי אף ביוקרא וזולא דאם הוקרה משלם כשעת הוצאה מן העולם ואם הוזלה משלם כשעת הגזלה וב"ה לא פליגי נמי בהא והיינו כרבה אלא ב"ש מיירו נמי בשינוי כדקאמר דיקא נמי מדלא קתני בזול וביוקר ובהא פליגי ב"ה דשינוי קונה ור"ע פליג אזול ויוקר דאמר משלם כשעת התביעה בין הזול ובין היוקר: **החושב** לשלוח יד. [ט]הך מחשבה הוי דבור כדיליף מעל כל דבר וכן מחשבת פגול נמי הוי בדבור ולא בלב כדמוכח בפרק ב' דזבחים (דף ל.) ובפ"ק דמנחות (דף ג:) ובפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.) ובפרק הנזקין (גיטין דף נד:) ובמקומות אחרים פירשתי:

הדרן עלך המפקיד

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הל' טו סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שנט סעי' ה:

קג ב מיי' שם פ"ב הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' שסב סעי' ב ז:

קד ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז:

קה ד מיי' פ"ג שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רצב סעי' ד:

קו ה ו מיי' שם הל' יב ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעי' ב:

מוסף רש"י

שליחות יד. שחייבו הכתוב עליו אפילו נאנסה, דכתיב ומת או נשבר או נשבה וגו' שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו וגו', דמשמע הא שלח נתחייב שוב במיתתה ובשבייתה, צריכה חסרון. לא הוי שליחות יד להעמידה ברשותו אלא אם כן חסרה (לעיל מא.). **שטלטלה להביא עליה גוזלות.** לעלות עליה כדרך סולם ליטול גוזלות מקן גבוה, ואפילו הכי הויא גזילה למיקם ברשותיה עד דעביד השבה, דקסבר שואל שלא מדעת בעלים גזלן הוא (לעיל מא.). **משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה.** כל מה שנטל ממנה ומה שהשביחה (ב"ק צה.). **גזילה חוזרת בעיניה.** כמות שהיא עכשיו ריקנית יחזירנה והדר משלם דמי גיזות ועובר כמו שהיה בשעת הגזילה ולא שבח הגיזה שהשביחה אצלו ולא שבח הולד, דלא קניס ר' יהודה, אבל דמים שבשעת הגזילה משלם, דליכא למאן דאמר כל הגזלנים בציר משעת הגזילה ישלמו (שם).

רבינו חננאל

אלא פשיטא טעמא דבית הלל כשעת הוצאה מבית בעלים היא והיא שעת הגזילה והיתה שוה באותה שעה זוז ובשעה ששתאה שוה ד' בזה חלקו בית הלל ובית שמאי ב"ש סברי ד' משלם כי השתא וב"ה סברי [דמשלם] כשעת הגזילה והוא זוזא לימא רבה דאמר משלם [ד'] כב"ש דהא בית הלל זוזא חדא קאמרי. ופריק רבה ביותר כלומ' אם עת ששתאה היתה שוה יותר ממה שהיתה שוה בשעת גזילתה דברי הכל ד' כי השתא משלם כטעמא דידי שפירשנו למעלה כי פליגי בחסר כגון שהיתה שוה עת ששלח ידו בפקדון של חבירו ד' ועכשיו שוה זוז בית שמאי סברי שליחות יד אינה צריכא חסרון ומשעה דשלח בה יד איחייב בה. וב"ה סברי שליחות יד צריכא חסרון וכ"ז [דלא] חסרה ברשותיה דמריה קאי ובעידנא דתברה או שתיא וחיסרה בההיא שעתא מיחייב עלה וההיא שעתא זוזא הוא דשויא. ואלא רבה דאמר שליחות יד אינה צריכא חסרון כב"ש וכו'. ואוקימנא למתני' חלוקת ב"ש וב"ה בשבח גזילה ב"ש סברי דנגזל הוי וב"ה סברי דגזלן הוי וכי הני תנאי דתניא הגוזל רחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה

מסורת הש"ם

א) לעיל מא:, ב) [לעיל מא.], ג) [שם], ד) ב"ב פח., ה) ב"ק לה. ע"ש, ו) [לעיל מ:], ז) [דף מ:], ח) [וע"ע תוספות פסחים סג. ד"ה ר' מאיר ותוס' זבחים ד: ד"ה מחשבה ותוס' בכורות לג. ד"ה במחשבה ותוס' חולין לט. ד"ה אלא זביחה],

תורה אור השלם

1 אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:
ויקרא ה כד

2 אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ:
שמות כב ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה החושב לשלוח יד אמר. נ"ב ובקדושין סוף דף מב פרש"י דלאו דוקא אמר אלא חשב:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה החושב וכו' הך מחשבה. עין בהרא"ש ריש הלכות ס"ת:

רבינו חננאל (המשך)

ולדותיה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניה. ר' מאיר כב"ש ר' יהודה כב"ה וקיימא לן כר' יהודה דבית הלל קיימי כותיה. וקיימא לן הא דאוקימנא אליבא דב"ה שבח גזילה דגזלן הוא בשבח שהשביחה בגופה אבל שבח שהשביחה בדמים דנגזל הוי כדרבה דאמר ביתר כולי עלמא לא פליגי דודאי לנגזל הוי כי פליגי בחסר. וקיימא לן כרבא וכן הלכה. ר' עקיבא אומר כשעת התביעה. ואע"ג דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא. ובתלמוד ארץ ישראל פסקו כר' עקיבא אנן לא סמכינן אלא בהא דאמר רבא דהוא בתרא ופסק הלכה כב"ה וכיון דסלקא שמעתא הכי ש"מ דשבח גזילה דגזלן הוי ומדחזינן רבה דפריק שליחות יד אינה צריכא חסרון ושואל שלא מדעת גזלן הוי ש"מ דהלכתא אינון. א) פי' כיון דאיכא עדים מההיא שעתא דגזל נתחייב לשלם אבל אם אין עדים אין חייב לשלם אלא בעת תביעתו בב"ד והל' המפקיד אצל חבירו בעדים ואפי' בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים אלא כי אמר החזרתיו לך נאמן וכן אם אמר נאנסו נאמן ובתרויהו אינו חייב אלא שבועה שנאנסו או החזרתים לך: **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי מחייבין ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד כו' שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מלמד שאינו חייב עד שישלח בו ידו

א) נראה דחסר כאן וצ"ל ומודה ר"ע במקום שיש עדים פי' כיון דאיכא עדים וכו'.